

Burgerschap in een democratische samenleving

Bij burgerschap gaat het om samen leven. Samen leven in een omgeving, een plaats en een maatschappij met andere mensen die je niet altijd kent en waar je je niet per se mee verbonden voelt.

Burgerschap gaat over kennis van onze politieke instituties, de spelregels die worden gehanteerd en het gedrag dat daarbij past. In een samenleving met veel diversiteit en dynamiek is een stevig besef van deze spelregels cruciaal. Fundamentele waarden, neergelegd in onze Grondwet en de universele mensenrechten, zoals vrijheid van meningsuiting en vrijheid van godsdienst, gelden altijd, overal en voor iedereen, ongeacht achtergrond, levensovertuiging of afkomst. Ze vormen het fundament van onze democratische samenleving. Daarom is het belangrijk dat al onze kinderen, of ze nu in Nederland geboren en getogen zijn of als nieuwkomer in Nederland opgroeien, een goed begrip en besef hebben van onze fundamentele waarden.

Burgerschap in het onderwijs

Het onderwijs heeft een belangrijke taak, in het overbrengen van waarden. Gelijkwaardigheid en vrijheid hebben pas betekenis als we weet hebben van verschillen tussen mensen; andermans idealen, gaardheid of cultuur kunnen respecteren; en kennis opdoen over de positie die je als burger in een democratie hebt.

Het onderwijs moet kinderen leren reflecteren op hun eigen idealen en die van anderen. Om een actieve bijdrage te kunnen leveren aan de maatschappij en daartoe ook bereid te zijn is het van belang dat je weet wie je bent en waarvoor je staat. Het onderwijs heeft daarmee ook een belangrijke taak bij zelfontplooiing en de ontwikkeling van eigen waarden en normen van leerlingen.

De sociale en maatschappelijke ontwikkeling van kinderen en het actief tegengaan van antisociaal gedrag zoals pesten, geweld, antisemitisme of andere vormen van discriminatie, is een gedeelde verantwoordelijkheid van ouders, het onderwijs en de sociale omgeving van de leerlingen. Scholen en leraren hebben hierin een belangrijke rol. In de eerste plaats in het overbrengen van kennis over de democratische rechtsstaat en het uiten van de waarden in de lessen. In de tweede plaats in het leveren van een bijdrage in het stimuleren van het gedrag dat daarbij past.

Burgerschapsvorming op St. Anna

Wanneer we kijken naar burgerschapsvorming op St. Anna, dan zijn er een aantal uitgangspunten:

1. de burgerschapsvorming moet aansluiten op de visie van de school
2. de burgerschapsvorming bestaat uit een goede kennisbasis en een goede sociale basis
3. de burgerschapsvorming is geen apart vakgebied
4. de burgerschapsvorming is terug te vinden in alle groepen

1. Vanuit de visie van de Sint Anna:

Wij hechten grote waarde aan het scheppen van een optimaal leef- en werkklimaat, wat zich uit in een kindvriendelijke, veilige en geordende omgeving. We hebben kennis genomen van de kenmerken van onze leerlingen en hun leefomgeving. Dit gebruiken we als uitgangspunt: onze kinderen zijn doeners en trekken er graag op uit om met een onderzoekende houding iets te leren. Zij hebben veel behoefte aan structuur. Maar we zien hier ook een uitdaging in, om onze kinderen kennis te laten maken met niet alledaagse zaken of leervormen die ze uit zichzelf niet zouden hanteren. Het uitdagen om op een andere manier te leren of andere dingen en mensen te ontmoeten dan die je in een klein dorp zou verwachten, zorgt voor een bredere kijk op de wereld om hen heen.

Onze kernwaarden zijn:

Verantwoordelijkheid nemen / samenwerken / ontplooiën

Verantwoordelijkheid nemen: We zijn allemaal verantwoordelijk voor het onderwijsproces. Voor leerkrachten gaat dat verder dan de eigen basisgroep. Binnen een unit werken meerdere medewerkers met verschillende rollen en taken en dagelijks in het unitoverleg worden die taken op elkaar afgestemd en de leerlingen besproken. Binnen de unit is er veel overleg over onderwijsinhoudelijke zaken, maar ook over de beste aanpak voor verschillende leerlingen. Voor de leerlingen betekent verantwoordelijkheid nemen, dat ze leren werken met afspraken en een eigen planning. Dit proces wordt opgebouwd: de kleuters werken met kieslijsten en vanaf groep 3 wordt er gewerkt met een werkwijzer, waarop leerlingen hun eigen werkzaamheden moeten plannen. Vanaf groep 4 gaan ze voor het werken aan de werkwijzer naar het verwerkingsplein. Maar ook bij het werken op zich vinden we verantwoordelijkheid nemen voor kinderen belangrijk. We leren kinderen om op tijd aan te geven als ze iets nog moeilijk vinden, zodat we ze kunnen helpen. Zo werken alle leerlingen met een gedragscodekubus, waar een vraagteken op staat om aan te geven dat zij graag hulp willen en een groene stip als ze open staan voor samenwerking of vragen van een ander.

Samenwerken: Niet alle kennis en kunde hoeft van de leerkracht af te komen. Kinderen kunnen heel veel van elkaar en met elkaar leren. Maar dat moet dan wel goed aangeleerd en gestuurd worden. Er is sprake van een wederzijdse afhankelijkheid tussen kinderen. Dat betekent dat ieder kind een bijdrage moet leveren om samen tot een goed eindproduct te komen. Wij leren kinderen te reflecteren op het eigen werk en het eigen gedrag. Wij doen dit door reflectie-/begeleidingsgesprekken met kinderen te voeren. Uiteraard geldt samenwerken ook voor het team. Het is vanzelfsprekend, dat we gebruik maken van elkaars kennis en talenten. Door ons onderwijs in te richten met units, waar meerdere medewerkers werken, kun je niet meer om intensieve samenwerking op de werkvloer heen. Zowel onderwijsinhoudelijke zaken als leerlingbegeleiding worden elke dag aan de orde gesteld. Zo zetten we één lijn uit en kunnen we van elkaar op aan, om het beste uit het kind te halen.

Ontplooiën: Tot slot willen we zowel de leerkrachten als de leerlingen alle kansen bieden om zich te ontplooiën, voor zover dat binnen onze mogelijkheden ligt. Er is gekozen voor een vakadoptie waarbij men talent in kan zetten voor de hele school. Voor de leerlingen betekent dit dat het onderwijs een rijk scala van ontplooiings-mogelijkheden zal bieden. Zo proberen we talenten te benutten van kinderen en kinderen kennis te laten maken met zaken buiten het gewone klassengebeuren. Elke groep gaat elk jaar op stap om te leren wat er in de praktijk te zien en te beleven valt.

Om te werken aan de zelfstandigheid van leerlingen en aan het gevoel voor samenwerking en verantwoordelijkheid heeft de school de volgende doelstellingen:

- de zelfstandigheid van de leerlingen bevorderen; (b.v. werkwijzer)
- het ontwikkelen van sociale vaardigheden; (b.v. schoolregels, groepsregels)
- het omgaan met zelfredzaamheid; (b.v. hoe kun je iemand echt helpen)
- het komen tot samenwerking; (b.v. samenwerken op het verwerkingsplein)
- het leren omgaan met emoties;
- het leren kiezen en daarvoor verantwoording dragen; (b.v. werk plannen en corrigeren)
- het aanleren van een kritische houding; (corrigeren, zelf beoordelen)
- nieuwsgierig maken voor andere culturen;
- leren vertrouwen te hebben in de toekomst en geloven in eigen kunnen.

Risico inventarisatie:

Onze kinderen zijn leergierig en hebben hun specifieke voorkeuren en interesses. De gemeenschap biedt hen een veilige en beschermde plek om op te groeien, maar dat impliceert wel, dat de kinderen een beperkte wereld om zich heen hebben. Hun wereld lijkt kleiner dan die van kinderen die opgroeien in de stad. De mogelijkheden na school zijn in het dorp beperkt. Doordat generatie op generatie onze school bezoekt en er weinig nieuwkomers van buitenaf in het dorp komen wonen, zie je dat er weinig nieuwe invloeden zijn. De leerlingen van de school zijn geen afspiegeling van de Nederlandse bevolking. Hierdoor komen kinderen niet vanzelf in aanraking met andere culturen. Als school zien we hier een taak weggelegd: kinderen in contact brengen met dingen die ze niet in het dorp zullen vinden, met andere culturen en gebruiken, gewoon met de wereld van buiten het dorp.

2. De burgerschapsvorming bestaat uit een goede kennisbasis en een goede sociale basis

Kennisbasis:

Bij burgerschapsvorming is een goede kennis van zaken van belang. Die kennis omvat in ieder

geval:

- Nederlandse staatsinrichting, staatsvormen, democratie
- achtergronden van verschillende culturen
- kennis van geestelijke stromingen
- kennis van waarden en normen en sociale integratie

Bij burgerschapsvorming is een goede sociale basis van belang. Hieronder verstaan we:

- sociaal vaardig zijn, waaronder we verstaan: samenwerken, zelfstandig werken, initiatief tonen, verantwoordelijk zijn, rekening houden met een ander en om kunnen gaan met conflicten.
- goede communicatieve vaardigheden

3. Burgerschapsvorming is geen apart vakgebied.

Burgerschapsvorming is verweven in het totale onderwijs. Als het gaat om kennis overdragen, dan zien we burgerschap terug in vakken als geschiedenis, aardrijkskunde en catechese. Als het gaat om de sociale vaardigheden en communicatieve vaardigheden is er een verwevenheid door de dag heen. Dat kan een taalles zijn over spreken en luisteren, een les uit de methode Leefstijl over hoe maak ik vrienden, maar zeker ook de omgang met elkaar en de regels die wij hanteren op school. Het hele team heeft de cursus Pedagogisch Tact gevolgd om afstemming te bereiken in de omgang met leerlingen en dit dragen we als team ook uit: we willen de goede dingen doen op het juiste tijdstip, ook in de ogen van het kind !

4. Burgerschapsvorming is terug te vinden in alle groepen

Op elk niveau wordt aandacht besteed aan burgerschapsvorming. De omgang met elkaar is van belang voor alle leerlingen ! We leren kinderen al vanaf het begin om te luisteren naar elkaar, om hun mening over iets te geven, om verder te kijken dan het direct zichtbare. In de bovenbouw komt er meer kennis aan bod. Kennis over de democratie, over geestelijke stromingen bijvoorbeeld.

In de praktijk:

*** sociaal emotionele ontwikkeling:**

- in alle groepen wordt de methode Leefstijl gebruikt
- in alle groepen wordt de SCOL lijst ingevuld, leerlingen vullen die in vanaf groep 5
- door het jaar heen worden leerling-besprekingen gehouden met de IB-er
- leerlingen leren zich te houden aan de regels die ze zelf in de groep mee opgesteld hebben
- leerlingen leren verantwoordelijkheid te nemen voor hun werk
- leerlingen leren hoe ze elkaar kunnen helpen, hoe ze een ruzie op kunnen lossen
- het team handelt vanuit het Pedagogisch tact: de goede dingen doen, ook in de ogen van het kind

*** ontwikkelen van democratisch besef:**

- leerlingen leren de principes van de Nederlandse rechtstaat
- leerlingen kunnen deelnemen aan een jeugdgemeenteraad. Hier wordt aandacht aan besteed in groep 7-8
- leerlingen leren vaardigheden zoals overleggen, luisteren, overtuigen, je mening geven, een mening vragen
- leerlingen leren begrip ontwikkelen voor mensen, culturen, overtuigingen die anders zijn

*** stimuleren tot participatie:**

- leerlingen leren iets over te hebben voor een ander, dichtbij en ver weg (Pater van de Avoird)
- leerlingen worden gestimuleerd om deel te nemen aan activiteiten in en buiten het dorp